

7.2 Lietuvos transportas

1. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus.

Jau XIII a. Lietuvos teritorijoje buvo gana daug vandens ir sausumos kelių. XIV a. Vilniui tapus svarbiu susisiekimo centru, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tarptautinės reikšmės sausumos keliai (vieškeliai) ėjo į Krokuvą, Karaliaučių, Rygą, Kijevą, Maskvą. XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje Lietuvos teritorijoje keliai ir geležinkeliai buvo tiesiami, vandens keliai eksploatuojami atsižvelgiant į Rusijos imperijos, o per Pirmąjį pasaulinį karą – į Vokietijos interesus.

Šiais laikais transportas tapo svarbiausiu tarptautinės prekybos plėtros ir nevaržomo žmonių judėjimo garantu. Ištobulėjusios transporto sistemos gerokai sumažino gabenimo sąnaudas, atvėrė naujų galimybių verslui, komfortiškam gyventojų judėjimui. Šiai ūkio šakai plėtoti Lietuva turi palankias sąlygas. Šalies teritoriją kerta žemyninės svarbos transporto koridoriai: automobilių – „Via Baltika“ (Šiaurė–Pietūs, tarptautinis automobilių transporto koridorius, jungiantis Estiją, Latviją, Lietuvą ir Lenkiją) ir geležinkelių – „Rail Baltika“ (Šiaurė–Pietūs). Neužšalantis Klaipėdos jūrų uostas, turintis modernų konteinerių terminalą, išplėtotas automobilių kelių tinklas, pvz., Klaipėda-Vilnius-Kijevas (Vakarai-Rytai), aukštos kokybės jų priežiūros ir remonto sistema, geri politiniai ir ekonominiai santykiai su gretimomis šalimis, aukštos kvalifikacijos darbo jėga, aukštas automobilizacijos lygis – visos šios sąlygos padeda plėtoti transporto sektoriui Lietuvoje. Šis sektorius sukuria per 11 proc. šalies BVP, čia dirbuojasi apie 5 proc. šalies dirbančių žmonių, o paslaugų eksporto dalis siekia per 60 proc. Vienas iš Lietuvos transporto sektoriaus veiklos prioritetų – tarpininkavimo pozicijų prekiaujant tarp Vakarų ir Rytų stiprinimas. Norint įsitvirtinti šioje rinkoje, reikia tobulinti prekių gabenimo veiklą, skatinti krovos terminalų modernizavimą, prisijungti prie ES bendrosios tranzito sistemos.

Lietuvos kelių transportas

Pirmuose kryžiuočių žvalgų pranešimuose apie Lietuvą (*Lithauische Wegeberichte*) aprašomi Lietuvos gruntkeliai. Vėliau pranešimuose minimi keliai iš Klaipėdos į Žemaitiją, iš Įsruties į Kauną, Darsūniškį, Alytų ir kt. (iš viso apie 100 kelių). Vilniui tapus Lietuvos sostine nutiesti keliai į Trakus, Kauną, Kernavę, Ukmergę, tarptautiniai keliai per Medininkus į Polocką, atšakos į Lydą, Gardiną. Kietos dangos keliai – plentai (sausumos keliai su tvirta skaldos, žvyro, akmenų grindinio danga) – pradėti tiesti tik XIX a., jų tiesimas vyko lėtai. 1830–1836 m. nutiestas pirmasis Lietuvoje plentas Sankt Peterburgas–Varšuva, ejęs per Daugpilį, Zarasus, Ukmergę, Kauną, Marijampolę, Suvalkus, turėjęs atšaką nuo Marijampolės per Kybartus iki Virbalio (t. y. iki Karaliaučiaus plento). Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę išasfaltuota daug žvyrkelių, bet rajoniniai keliai vis dar daugiausia yra su žvyro danga. Šiandien Lietuva turi gerai išplėtotą automobilių kelių tinklą, automobilių transportu pasiekiamos visos gyvenamosios vietovės. Per dešimtmetį gerą vardą pelnę Lietuvos vežėjai plečia šį verslą, nuolat atnaujindami automobilių parką, žaibiškai prisitaikydami prie įvairių sąlygų. Didelė Rytų Europos šalių konkurencija ir mažėjantis tranzitas kiek sumažino krovinių apimtį, tačiau nemaža mūsų vežėjų dalis dirba užsienio bendrovėse arba gabena kitų šalių krovinius.

7.2 Lietuvos transportas

1. Įvertinkite Lietuvos transporto pokyčius nuo LDK laikų iki dabar.

2. Lietuvoje esančios „Via Baltica“ dalies ilgis yra 274 kilometrai. Šis transporto koridorius eina nuo Kalvarijos (Lenkijos pasienyje) iki Saločių (Latvijos pasienyje) sienos kirtimo punktų. Naudokitės žemėlapiu ir pasakykite, per kokius Lietuvos miestus nutiesta „Via Baltica“.

2. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus.

Geležinkelių transportas. Pirmieji geležinkeliai Lietuvoje buvo nutiesti XIX a. Tiesiant pirmąjį geležinkelį Sankt Peterburgas–Varšuva (pro Dūkštą, Ignaliną, Vilnių, Lentvarį, Varėną, atšaka pro Kauną į Kybartus) iškasti pirmieji Rusijos imperijoje geležinkelio tuneliai: Panerių (430 m ilgio) ir Kauno (1820 m ilgio). Pirmasis traukinys vadinamuoju inauguraciniu reisų Daugpilis–Vilnius važiavo 1860 m. rugsėjo 17 d.

Šiandiena Lietuvoje gana gerai išplėtotas geležinkelių transportas, tačiau susiduriama su tam tikromis problemomis: skirtingas negu Lenkijoje ir Europos Sąjungoje geležinkelio vėžių plotis, vangiai vykstanti privatizacija, prastos kokybės, labai susidėvėjusi infrastruktūra, sumažėjęs tranzitinių krovinių srautas. Siekiant išsaugoti ilgiausią Europoje siaurąjį geležinkelį Panevėžys–Anykščiai–Rubikiai (750 mm pločio vėžė, 67 km ilgis) 2001 m. įsteigta viešoji įstaiga „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“.

Jūrų transportas. Jūrų transporto reikšmę lemia šiauriausio neužšalancio Baltijos jūros uosto – Klaipėdos – padėtis. Laivybos linijos Klaipėdą jungia su daugeliu pasaulio valstybių, be to, jau daugiau nei 15 metų veikia tarptautinė jūrų perkėla. Iš čia jūrų keltais galima pasiekti Mukraną, Kylį (Vokietija), Stokholmą (Švedija), Kopenhagą (Danija) ir kitus uostus. Uostas gali priimti 400 m ilgio, 59 m pločio ir 13,8 m gramzdos gylio laivus. Pastaraisiais metais Klaipėdos uostas priima nemažai kruizinių laivų.

Oro transportas – greičiausia, bet kartu ir brangiausia transporto rūšis. Lietuvoje veikia 4 tarptautiniai oro uostai (Vilniaus, Kauno (Karmėlavoje), Palangos ir Šiaulių) ir 31 aerodromas (iš jų 15 turėjo pakilimo takus su kieta danga), 15 aeroklubų (Akmenės, Alytaus, Biržų, Kartenos, Marijampolės, Mažeikių, Molėtų, Panevėžio, Pociūnų, Šiaulių, Šilutės, Telšių, Utenos, Vilniaus ir Zarasų).

Vidaus vandens transportas – seniausia Lietuvoje transporto rūšis. Jau senovėje Nemunu, Nerimi, Šventąja, Minija plaukiojo pirklių valtys, buvo plukdomi sieliai. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę didesnę reikšmę turi keleivinis vidaus vandens transportas. Krovininis vandens transportas išplėtotas menkai dėl laivuojamų upių stokos. Upėmis nereguliariai gabenamos statybinės medžiagos, mediena, specializuoti laivai atlieka statybos ir remonto darbus. Šiuo metu stengiamasi atgaivinti keleivių (turstų) plukdymą Nemunu.

7.2 Lietuvos transportas

1. Kaip geografinė Lietuvos padėtis prisideda prie transporto plėtros?

2. Kodėl geležinkeliai nėra itin populiarūs Lietuvoje?

3. Kuo ypatingas Lietuvos jūrų transportas?

4. Įvardykite Lietuvoje esančių oro uostų pavadinimus.

3. Žemėlapyje raskite laivuojamus ruožus, geležinkelius, dujotiekius ir naftotiekius. Kur jie išsidėstę?

Pagal „Visuotinę lietuvių enciklopediją“